הלכה · משנה תורה · מפרשים · בן אריה · ספר משפטים

בן אריה על משנה תורה, הלכות מלווה ולווה

הרב זאב בן אריה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בן אריה על משנה תורה, הלכות מלווה ולווה

הרב זאב בן אריה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בן-אריה-על-משנה-תורה-הלכות-מלווה-ולווה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק י 4
הלכה ב 4
פרק יג 5
הלכה ג 5
הלכה ו 5
פרק טז 5
הלכה ו 5
הלכה י 5
פרק יח 5
הלכה ג 5
הלכה ד 5
פרק כ 5
הלכה ב 5
פרק כב 6
הלכה ו 6
הלכה טו 6
פרק כד 6
הלכה ג 6
פרק כה 7
הלכה ד 7

פרק י

הלכה ב

מגיד משנה: שמלת סתם באה למעט כשקובעין זמן כו'. נ"ב וכן פירש רב האי גאון במשפט הלוואות שבסוף מקח וממכר לרב האי אלא שמפרש דבחדא סגי [או שהוא בלא זמן. או שיש לו] ע"ש וזה לשונו שם וכן אם תהי' ההלוואה סתם בלא זמן קבוע שלוה כור חטים או הין יין סתם ולא פסקו זמן לפרוע ואחר כך עלו הדמים מותר להחזיר ההלוואה בעצמו ואע"פ שאין במקום שוק קבוע ולא נמצא אצל הלוה מן הפירות כלום בשעת הלוואה כמו שאמרו לוין סתם ופורעין סתם עכ"ל רב האי שם. ולדבריו ז"ל הא דתנן לא יאמר אדם כו' ואני נותן לך לגורן הוא דוקא דקבע לו זמן עד הגורן [וכן הוא בירושלמי וז"ל שם תני לא יאמר אדם לחבירו הלווני כור חטים ואני נותן לך לגורן הא עד שתים שלש שבועות מותר והלל אוסר כו' עכ"ל] וע' בנימוקי יוסף בשם רב האי גאון בתשובה שנראה לכאורה סותר למה שכתב רב האי גאון במקח וממכר במשפטי הלוואות שם [שהרי כתב שם דרק ככר שהוא דבר מועט לא בעינן שער שבשוק ע"ש ומסתמא גם כשלא קבע זמן מיירי וכן משמע מדברי חידושי הר"ן בשם רב האי בב"מ ע"ה א' שם ד"ה לוין סתם דרק ביצא השער מותר ע"ש וכן משמע מדברי הרמב"ן בשם רב האי המובא בשיטה מקובצת שם ד"ה לוין סתם ובמו"מ במשפטי הלוואות שם כתב דמותר כשלא קבע זמן גם כור חטים והין יין ואע"פ שאין במקום שוק קבוע כו'. ואולי יש לפרש כוונתו שם שאינו קבוע תמיד שאינו דאכלבי וארבי דמשיך תרעי' טפי ע' ב"מ ע"ב ב' רק יצא השער של עיירות לבד שקורא אותו אינו קבוע כ"כ ע' תו' ב"מ ס"ג ע"ב ד"ה ופוסקין כו' וביו"ד סי' קע"ה סעיף א' ובש"ך שם ס"ק ג'. ועוד יש לומר דרב האי מחלק בין הלוואה לכתחילה בין הפירעון אם הלווה בדיעבד. דבמשפטי הלוואות שם מפורש דלענין פירעון איירי היינו בדיעבד אם לוה שמותר לפורעו אותן הפירות ועיקר ראיתו ממ"ש ופורעין סתם. אבל לכתחילה ללות לוין סתם בלא זמן דוקא כשיצא השער. ואע"ג דשמואל אמר שניהם יחד לוין סתם ופורעין סתם מ"מ אין דינם שוה לגמרי ובזה מיושב מה דקשה כיון שאמר לוין ממילא נלמד שמותר לפרוע וא"כ פורעין מיותר אלא שמזכיר גם פירעון שיש קולא בפירעון יותר מהלוואה. עוי"ל דהא שמואל דאמר כן הוא אליבא דרבנן ולי' לא ס"ל שפסק כהלל. והגמ' דפסק כרבנן פליגי על שמואל במה דאמר לרבנן לוין סתם רק ס"ל דבלא יצא השער אסור כדמוכח ממ"ש רב הונא ע"ב ע"ב דלוין על שער שבשוק ומשמע אפי' בלא קביעת זמן דאינו מותר רק ע"פ שער שבשוק וכן משמע מ"ד ב' רב דינרי הוה לי' ולא תירץ הגמ' שרב לא קבע זמן (דדוחק לומר דבדנרי

דסתם הלוואה שלשים יום כקבע זמן דמי) ולכן לא קי"ל בהלוואה כשמואל. אבל לענין פירעון דלא שמענו דשאר אמוראי פליגי עליה פסקינן כוותיה אליבא דרבנן ובזה מתורץ כל דברי רב האי הנ"ל]:

פרק יג

הלכה ג

כ"מ: ובשומתן אולי (יעבור) ביותר מהשומא. נ"ב צ"ל אולי ימכר ביותר כו'. שם בסוף הדיבור, מי שהצריך שומא למשכון. נ"ב ע' ש"ך סי' ע"ג ס"ק מ':

הלכה ו

מ"מ: שטענה זו כשאר טענות. נ"ב ונלמד ממשנה פ"ק דמכות דף ג' דכפירת זמן הוה כפירת ממון [וע"ע ביאור הגר"א חו"מ סי' ע"ג ס"ק י"ב ובמהרי"ט ח"ב חחו"מ סי' ק"ה בד"ה ועדיין כו' וקצוה"ח סי' ע"ג שם ס"ק ב']:

פרק טז

הלכה ו

מגיד משנה: טען כו'. וכ"כ בעיטור. נ"ב אות מ' מחאה ע"ש:

הלכה י

ואפי' במקצת. נ"ב ע' ש"ך [סי' ס"ה ס"ק ע"א]:

פרק יח

הלכה ג

מגדול עוז: תשובה נצחת בספר המלחמות. נ"ב צ"ל בספר הזכות [בדפי האלפס גיטין דף כ"ב ע"א]:

הלכה ד

במ"מ: ופירשה רב אלפסי ז"ל בתשובה. נ"ב סי' ר"ד ע"ש:

פרק כ

הלכה ב

בהרב המגיד וכן מבואר פ"ק דגיטין דף י"א גבי הא דתופס לבע"ח דכל היכא דלוה אמר תנו זכה. נ"ב לפירש"י בגיטין שם אין ראי' משם דשאני התם שהחוב [מה שנחשב חב

לאחרים] הוא להבעל או להאדון בעצמו כפירש"י והוא בעצמו אומר תני. ואין ראי' משם אלא היכא שהבעל חוב השני הי' אומר לו זכה בשביל חבירי אבל בהא שהלוה אומר זכה לפלוני ולהלוה אין כאן שום חוב [בזכייתו] מנלן דמהני לאפקועי זכותיה דבעל חוב השני וכן ראיתי בשער משפט סי' ל"ט ס"ק ח' שהקשה על ראייתו של הה"מ הנ"ל וכנ"ל ע"ש וכן הקשה בקצות החושן סי' ק"ה [ס"ק ג'] ע"ש אמנם בספר העיטור בשלישית ממון מסיים שם בזה"ל ור' לוי פירש במקום שחב לאשה בכתובתה פי' שר' לוי פירש מה שאמרו בגיטין י"א ב' שם בעבד דהוה תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים האחרים שחב להם הם האשה בכתובתה וכלומר שאלו לא שחררו היתה האשה גובה כתובתה מהעבד דעבדי כקרקע לענין זה וכ"ש לר"מ דס"ל [קידושין ס"ה ע"ב] מטלטלי משעבדי לכתובה ור"מ לא פליג במתני' רק משום דחוב הוא לו והיינו דקאמר ליה בגמ' דגיטין שם רב יצחק בר' יוסף לרב הונא ואפי' במקום שחב לאחרים כלומר מדתני סתמא משמע אפי' כשיש לו אשה ואין לו נכסים אחרים לכתובתה או דלמא מתני' איירי דוקא מי שאין לו אשה או שיש לו נכסים אחרים ולפי פי' זה ראיית הה"מ הנ"ל הוא כמין חומר ועוד יש לפרש ע"פ דרך זה הא דאמרינן אפי' במקום שחב לאחרים כלומר מדתנן סתמא משמע אף שיש להבעל בעל חוב שהבעל חייב לו ובמה שמשחרר עבדו חב להבעל חוב שאין לו ממה לגבות חובו וגם העבד נקרא בעל חוב ומשום דודאי עשה ליה נייח נפשיה וכמ"ש התו' שם ועל פי פי' הנ"ל מתורץ יפה קושית התוס' בגיטין שם ד"ה שמע מינה ולכן יש לומר דגם הה"מ מפרש כן הגמ' כדי שלא תקשה קושית התו' שם ולכן ראייתו יפה לפי פי' זה:

פרק כב

הלכה ו

מ"מ: מכאן שהגירסא הנכונה בפ' גט פשוט כו'. נ"ב וכן הוא בתשובת הרי"ף סי' ר"ז:

הלכה טו

מ"מ: כך נמצא בתשובת הרב אלפסי ז"ל. נ"ב סי' רע"ז:

פרק כד

הלכה ג

מ"מ: ומדברי בעל העיטור נראה דאפי' שם הלוה כו'. נ"ב מאמר שביעי חלק שני:

פרק כה

הלכה ד

התנה המלוה על הערב כו'. נ"ב ע' בכנסת הגדולה בטור סי' קכ"ט אות ס"ז נוסחת קונשטנטינה והוא מסכמת לפי' אבן מג"ש שהביאו הבעל התרומות והטור והיא הנוסחה הנכונה ומל' הרמב"ם לעיל הלכה ג' מבואר כשיטת אבן מג"ש. וע' היטב בשאילתות סוף פ' מקץ ובבעל העיטור אות ע' ערב ומה שכתבתי שם בס"ד [וע' מה שכתב בזה בחידושיו בן ארי' על חו"מ סי' קכ"ט באריכות] וע"ע לשון הבה"ג ריש ה' הלוואה]: